

Saco
Box 2206
103 15 Stockholm

Vårt datum
2022-01-25

Vårt Dnr:
ÄRD-40732-
H4X2S6

Ert datum
2022-02-08

Ert Dnr:
R 87.21

Ett förbättrat system mot arbetskraftsexploatering m.m., SOU 2021:88 (R 87.21)

Sammanfattning Sveriges Ingenjörers synpunkter

- Sveriges Ingenjörer anser att utredningens förslag på straff för arbetsgivare är balanserade. Dessa straff kan förebygga och hindra den grävsta arbetskraftsexploateringen.
- Sveriges Ingenjörer förordar att det införs ett sanktionssystem med allmänt och ekonomiskt skadestånd som tillfaller arbetstagaren med högre ersättningsnivå än i utredningens förslag.
- Sveriges Ingenjörer anser att Migrationsverket bör få uppdraget att under arbetskraftsinvandrarrens tillståndstid genomföra löpande kontroller. Kontroller under tillståndstiden behövs för att i tid upptäcka, granska och följa upp fusk och arbetslivskriminalitet.
- Sveriges Ingenjörer anser att ett Migrationsverkets certifieringssystem avskaffas samt att snabbexpediering kan ske via kollektivavtal.

Skärpta straff för arbetsgivare

Sveriges Ingenjörer ser att risken ökar för arbetskraftsexploatering om handel med arbetstillstånd sker utomlands. Sveriges Ingenjörer har vid ett antal tillfällen kritiserat bristande myndighetskontroll för de arbetskraftsinvandrare inom ingenjör- och datayrken som beviljas uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige och som har sin anställning utomlands under tillståndstiden. Gruppen utgör cirka 75 procent av alla arbetskraftsinvandrare inom nämnda yrkeskategorier. Att dessa migranter är i Sverige en relativt kort tid (högst två år) är i sig en risk för att eventuellt fusk och brott inte utreds.

I utredningens kartläggning framgår tydligt att arbetsgivares fusk med redovisning av exempelvis inkomst inte är det största problemet med arbetskraftsexploatering. Enligt utredningen är ett större problem att vissa arbetskraftsinvandrare tvingas betala tillbaka delar av lönen. Utredningen lämnar ett antal förslag för att förebygga och hindra att arbetskraftsinvandrarerna tvingas ingå överenskommelser om att betala för arbetstillstånd eller betala tillbaka delar av lönen.

Ett sådant förslag är straff för handel med arbetstillstånd. Sveriges Ingenjörer noterar att detta straff inte föreslås inkludera den idag legala handel som sker inom Migrationsverkets certifieringssystem (till exempel betalningar för att anlita ett certifierat företag som ombud). Betydligt allvarigare är dock att straffet troligen inte inkluderar handel med arbetstillstånd om avtalsförbindelser och transaktioner sker utomlands. Det finns därför en stor risk att handeln med arbetstillstånd flyttas utomlands. Det är även troligt att handeln med arbetstillstånd som redan idag sker utomlands inte kommer få någon straffpåföljd.

Skadestånd till arbetstagaren med högre ersättningsnivå

Sveriges Ingenjörer förordar att det införs ett sanktionssystem med allmänt och ekonomiskt skadestånd som tillfaller arbetstagaren. Idag saknas ett sådant sanktionssystem. För att upprätthålla systemet och snabbt identifiera arbetsgivare som medvetet försöker kringgå regelsystemet bör Migrationsverket få betydligt större möjligheter att göra kontroller under löpande uppehålls- och arbetstillståndsperiod. Utredningens alternativa förslag att införa ett regelverk med skadestånd till arbetstagaren är ett steg i rätt riktning mot ett system med allmänt och ekonomiskt skadestånd som tillfaller arbetstagaren. Dock anser Sveriges Ingenjörer att förslagets ersättningsnivå är för låg, med fastställd högsta ersättning motsvarande tre månadslöner som kan jämkas nedåt.

Myndighetssamverkan vid arbetskraftsinvandring

Förslag om tydligare myndighetssamverkan är välkommet och helt centralt för att nå målet att förebygga och hindra arbetskraftsexploatering. Sveriges Ingenjörer ser dock uppenbara risker med att samordningsansvaret läggs på Arbetsmiljöverket. Det är en relativt liten myndighet som föreslås ta den tunga rollen att samordna myndigheternas verksamheter. Att Arbetsmiljöverket redan har knappa resurser redovisas i utredningen. Det behövs en myndighetskompetens för att samordna myndigheter, inte minst i den operativa verksamheten. Frågan är om Arbetsmiljöverket har resurser och kompetens framförallt i den operativa avdelningen (inspektörer). Skattemyndigheten, Polismyndigheten och Migrationsverket har inom respektive ansvarsområde betydligt större kompetens inom arbetslivskriminalitet och fusk.

Sveriges Ingenjörer anser att förutom samordning av myndigheters verksamheter behöver Migrationsverket ett nytt uppdrag. Migrationsverket bör få uppdraget att under arbetskraftsinvandrarens tillståndstid genomföra löpande kontroller. Det uppdraget har Migrationsverket inte idag och det behövs för att i tid upptäcka, granska och följa upp fusk och arbetslivskriminalitet. Behovet är särskilt angeläget i de fall arbetskraftsinvandraren har sin anställning i utlandet, vilket är en kraftig majoritet av invandrarna inom ingenjör- och datayrken. Idag brister systemets kontrollmekanism, vilket innebär att nivån på gruppens arbetsvillkor och försäkringar inte säkerställs, trots att regelverket förordar att dessa ska motsvara svenska kollektivavtal eller branschpraxis.

Avskaffa Migrationsverkets certifieringssystem och främja snabbexpediering via kollektivavtal

Certifierade arbetsgivare vittnar om att det är omöjligt att granska villkor för utomeuropeiska försäkringar på tio dagar. Detta systemfel kan dock lösas genom svenska kollektivavtal. Om en migrant erbjuds en anställning som omfattas av ett svenskt kollektivavtal är det möjligt att granska anställningsvillkor i en snabb process. På detta sätt kan även nivån för migranternas löner och försäkringar säkerställas liksom en snabbare handläggningstid för arbetstillstånd garanteras. För övriga fall bör erbjudas en garanti på max 90 dagars handläggningstid för kompletta ansökningar.

Sveriges Ingenjörers övriga synpunkter och förslag avseende Migrationsverkets certifieringssystem finns i bifogad rapport: [Legal handel av arbetstillstånd](#). En granskning av certifieringssystemet för högkvalificerad arbetskraftsinvandring.

SVERIGES INGENJÖRER

Johan Kreicbergs

Magnus Skagerfält

Chef för Politik och påverkan

Sakkunnig